

In de kijker: de boommarter

De boommarter geldt internationaal als een 'keurmerk' voor bossen en boslandschappen met een hoge natuurwaarde. Het gaat zonder twijfel om een van de zeldzaamste zoogdieren in Vlaanderen. Tot voor kort was zelfs nauwelijks bekend of de soort in Vlaanderen voorkwam. Aan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), wetenschappelijke instelling van de Vlaamse overheid, wordt sinds meerdere jaren gepoogd hiervan een beter beeld te krijgen.

Even voorstellen

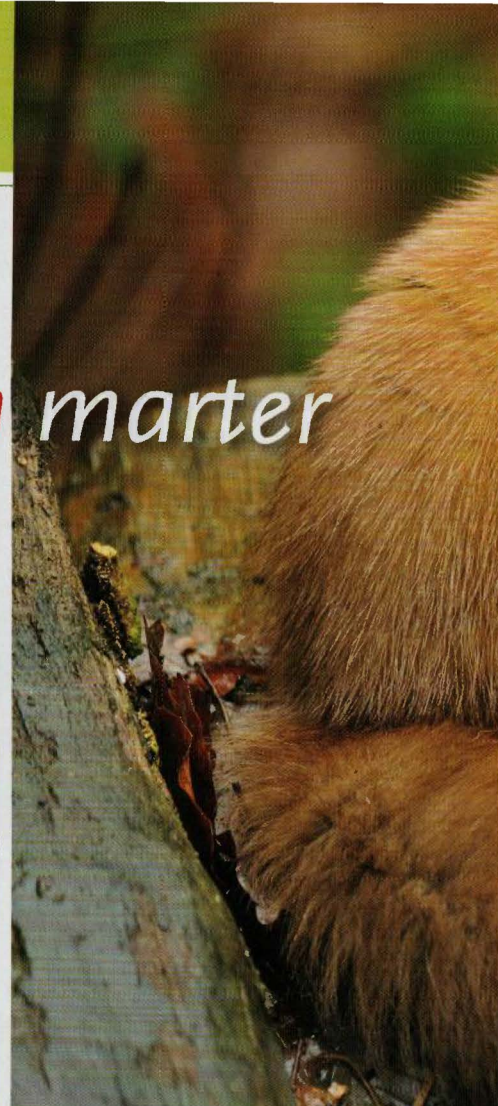
De boommarter behoort tot de familie van de marterachtigen, een groep kleine tot middelgrote roofdieren, waarvan soorten als wezel ('muishond'), bunzing ('fis' of 'fisse') en fret wellicht de bekendste vertegenwoordigers zijn. De boommarter zelf heeft het formaat van een slanke kat, loopt relatief hoog op de poten, en heeft een vrij opvallende pluizige staart. Globaal is het dier kastanjebruin, maar met een opvallende keelvlek. Deze keelvlek is meestal dooiergeel, soms bleekgeel of (uitzonderlijk) zelfs wit. Naast de boommarter is er echter ook de steenmarter, die als een 'tweelingsoort' geldt en er heel gemakkelijk mee verwisseld kan worden. Steenmarters tonen doorgaans wat lichter bruin, wegens hun bleke ondervacht, en hebben normaal een helderwitte (maar uitzonderlijk geelachtige), gevorkte keelvlek. Om het helemaal ingewikkeld te maken, overlappen beide soorten niet alleen in uiterlijke kenmerken, maar soms ook in leefwijze en gedrag. In principe leeft een boommarter in het bos, terwijl een steenmarter typisch op zolders van gebouwen zijn intrek neemt. Beide soorten kunnen evenwel uitstekend klimmen, en ook steenmarters maken soms gebruik van boomholtes (of bosuilnestkasten) als nest- of dagrustplaats. Daarnaast zijn er ook gevallen bekend van boommarters die in gebouwen hun intrek nemen. Beide soorten hebben ook een zeer gelijkaardig menu, waarbij knaagdieren (woelmuizen,...), kleine vogels

en allerlei vruchten (kersen, pruimen, bessen,...) de belangrijkste componenten vormen. Allebei jagen ze bv. ook op eekhoorns, hoewel alleen de boommarter deze prooi tot in de kleine takken van een boomkruin kan achtervolgen.

Onderzoek

Precies deze sterke overlap van kenmerken en leefwijze maakte dat een zeldzame vondst of waarneming van een 'marter' ergens in Vlaanderen vaak heel moeilijk te interpreteren was. Tot voor een tiental jaar was alleen van de steenmarter bekend dat de soort effectief in Vlaanderen 'in populatieverband' voorkwam, meer bepaald in de regio van oostelijk Vlaams Brabant en zuidelijk Limburg. Overal elders kwamen in principe géén marters voor.

Om de verspreiding van marterachtigen beter in beeld te brengen, werd in 1998 door het INBO het 'Marternetwerk' opgericht, een netwerk van vrijwilligers om verkeersslachtoffers onder de marterachtigen in te zamelen. Onderzoek van dode dieren laat niet alleen de juiste soortbepaling toe, maar autopsie levert ook een pak aanvullende informatie op zoals de leeftijd en de voortplantingstoestand. Als bv. blijkt dat het om een wijfjesdier gaat dat reeds jongen heeft gehad, betekent dit iets totaal anders dan wanneer het om een eerstejaars mannetje gaat. Voortplanting duidt immers op lokale vestiging en aanwezigheid van meerdere dieren. Jonge mannetjes daarentegen kunnen best mogelijk individu-

ele zwervers zijn, op zoek naar een eigen territorium, vele (tientallen) kilometers van het ouderlijk gebied vandaan.

Voorkomen in Vlaanderen

Inmiddels is gebleken dat de steenmarter, vanuit zuidelijker regio's (Frankrijk, Wallonië) aan een zeer succesvolle rekolonisatie van gans Vlaanderen bezig is. In het zuiden van Oost-Vlaanderen komt deze soort ondertussen gebiedsdekkend voor, terwijl zij gestaag verder noordwaarts doorschuift.

Zeer opmerkelijk was evenwel dat ook de allereerste – dode – Vlaamse boommarters konden worden ingezameld en onderzocht. Nu staat de boommarter bekend als een 'discrete' soort, waarvan de aanwezigheid soms jarenlang onopgemerkt kan blijven in een gebied dat nochtans bewoond is. Toch laat het inmiddels geen enkele twijfel meer, na zowat een decennium intensief verkeersslachtoffers onder de marterachtigen te hebben ingezameld over gans Vlaanderen, dat we te maken hebben met een extreem zeldzaam dier. Waar het in die-

'De boommarter heeft een opvallend, meestal gele, keelvlak'

zelfde periode om bv. ruim 1800 ingezamelde bunzings, 750 steenmarters en 450 dassen (!) gaat, is het bij de boommarter bij welgeteld 10 stuks gebleven. Zeven daarvan betroffen bovendien jonge mannetjes. Dit waren dus best mogelijk rondzwerfende dieren.

'De steenmarter heeft een gevorkte, doorgaans witte keelvlak'

Omdat het verzamelen van verkeersslachtoffers, in het geval van de boommarter, slechts heel moeizaam nieuwe informatie oplevert, zijn we inmiddels ook met een bijkomende techniek van start gegaan – de zogenaamde 'fotoval' – in combinatie met een voeder-

lokplaats. Wanneer een dier zich in de detectiestraal van de camera bevindt, wordt automatisch een foto genomen. Deze methode is veelbelovend, en het is de bedoeling gans Vlaanderen – in de beste gebieden – af te scannen met een reeks camera's.

Voorlopig is slechts van twee locaties in Vlaanderen met zekerheid bekend dat de boommarter er gevestigd is en er zich voortplant. Behalve in de regio van Kalmthout-Brasschaat, betreft het hier het Oost-Vlaamse Waasland, meer bepaald in Sint-Niklaas. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat boommarters territoriale dieren zijn: een volwassen mannetje duldt geen ander volwassen mannetje in zijn leefgebied, een volwassen wijfje geen ander volwassen wijfje. Het gebied van een mannetje overlapt wel met dat van één of enkele wijfjes. Op die manier kan een bepaald stuk bos in principe steeds door slechts twee dieren tegelijk bewoond zijn. Als je dan weet dat zo'n territorium al gauw een paar vierkante kilometer groot is (!),

De kans om een boommarter waar te nemen, is dus steeds heel klein. Gelukkig is de soort soms ook wel eens overdag actief – in tegenstelling tot de steenmarter – zodat toevallige ontmoetingen zeker niet uitgesloten zijn. Wij willen daarom ook een oproep doen, om mogelijke waarnemingen (ook bij twijfelgevallen) door te geven aan het INBO. Nieuw gevonden dode dieren of restanten (in welke toestand ook !) zijn steeds een bijzonder interessante informatiebron. Voor het verzamelen daarvan, kan steeds een beroep gedaan worden op de vrijwilligers van het Marternetwerk (zie www.inbo.be). Mogelijks zijn er ook oude opgezette exemplaren te bezichtigen?

Voor het doorgeven van alle mogelijke waarnemingen of andere info, kan je steeds terecht bij ondergetekende.

Koen Van Den Berge
INBO, Gaverstraat 4,
9500 Geraardsbergen
koen.vandenberge@inbo.be
tel. 054 - 43 71 12

is het duidelijk dat het aantal dieren in een gebied van nature steeds zeer laag zal zijn. Enkel tijdens de zomermaanden, wanneer de jongen (doorgaans 2 à 3) hun moeder vergezellen, is dit aantal wat verhoogd. In de nazomer moeten deze jongen dan echter het ouderlijk territorium verlaten, en een eigen gebied zien te vinden.

© Wildphoto Y. Adams